אשם תלוי בא על הנבלה. פירש בקונטרס על ספק איסור לאו. מ"ט דאמרו לו [א] אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. [ב] נראה דלא קאמר שיהא חוכה להביאו [ג] (לרבנן) [לדאמרו לו] על עבירת לאו דהא כתיב [ד] ולא ידע אטו על אכילת ספק נבלה ליתי ולא על ודאי אכילת נבילה אלא נראה דלא ידע ליה דקרא לענין חוכה ולענין דבר שאם יוודע לו יביא על שגגתו חטאת ואית להו ג"ם דמצות מצות אבל אהני ליה לא תעשינה דאף על [ה] העבירות לאו יכול להביאו ורבנן דדרשי גזירה שוה דמצות לאפוקי לאו דלא מייתי עליה כלל:

לריך עיון אלא מלאתי תוספות יומר

אשם תלוי בא על הנבלה אמר ליה והאנן תנן וחכמים אומרים [ו] אינו מביא אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואי ר' אליעזר בנדבה [ז] נמי אתי אמר ליה מ"ט לא מתנית זימנין סגיאין תניתה קמי מר ומנו רבה ואמר לי הא מני רבי אליעזר היא דאמרו לו דתנן אלא אומרים [ח] לו המתן עד שתכנס לבית הספק אמר [ט] רבא מאי טעמא דאמרו לו אמר קרא [1] אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם אמר [י] רבא מ"ט דרבנן דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ילפי [יא] מצות מצות מחטאת חלב מה להלן [יב] שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: תנו רבנן חמשה אשמות מכפרין אשם תלוי אין מכפר [יג] כפרה גמורה מאי קאמר אמר רב יוסף ה"ק חמשה אשמות מכפרין כפרה גמורה ואשם תלוי [יד] אין מכפר כפרה גמורה ודלא כר' אליעזר דאמר אשם תלוי בא על הנבלה רבינא אמר הכי קתני חמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן דכי מתיידע ליה מייתי אשם תלוי אחר מכפר כפרתו דלכי מתיידע [טו] לא מייתי כדתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יה"כ חייבין להביא אחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין: חייבי חטאות ואשמות ודאין כו': קתני חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין להביא לאחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין [טז] מנהני מילי כי אתא רב דימי א"ר אמי א"ר חנינא אמר קרא [2] וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם [3] חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר אבל [ט] חטאים [יז] בני קרבן לא מכפר א"ל אביי והא כי כתיב הדין קרא בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב דלא מכפר על [יח] עבירות דמצוה ידועה אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות דמצוה ידועה אימא לך אפילו על חטאים דבני קרבן נינהו מכפר אלא אמר אביי מהכא [3] והתודה עליו [יט] [את] כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח למימרא דעל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר א"ל רב דימי ממאי דהני פשעים [כ] לאו בני קרבן נינהו [כא] דלמא הני דבני קרבן נינהו כדתנן [כב] ארבעה מביאין על הזדון כשגגה איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוסי אמר ריש לקיש והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן מכפר אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר אבל חטאים דבני קרבן לא מכפר אמר [כג] אביי אנא נמי מהדין קרא אמרי ואקשי לי רב דימי ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן נינהו דלמא הנך דבני קרבן נינהו כדתנן ארבעה מביאין על הזדון כשגגה אמר ליה רבין רוב פשעים לאו בני קרבן אמר ליה מידי רוב כתיב אלא אמר אביי מרישיה דקרא והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ותניא [7] עונות אלו זדונות וכן הוא אומר [4] עונה בה ואת כל פשעיהם לכל חטאתם [יז] (כל) למה לי לאקשויי לפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר: חייבי אשמות תלויין כו': מנהני מילי א"ר אלעזר [טז] אמר קרא [5] מכל חטאתיכם לפני ה' וגו' חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכפורים מכפר אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא [יח] (בר תחליפא) משמיה דרבא קדמייתא נמי לא [יט] תיתי למפשטיה

דאמר בא על ספק נבלה ממלא אשם תלוי דספק נבלה מתכפר כפרה גמורה דלכי מתיידע ליה לאו בר חטאת הוא: אין אחר מכפר כפרתו. שאם מעל בשוגג ולא ידע ועבר עליו יום הכיפורי׳ ואחר כך נודע לו מביא אשם מעילות וכן כולן: מנהני מילי. דאשמות ודאין לא מכפר יום הכיפורים עלייהו: מה פשעים דלאו בני קרבן. דספעים היינו [יא] מרדין שמורד בהבו וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי (מלכים ב ג): אף חטאים דלאו בני קרבן. כגון נבלה מכפר עלייהו יום הכפורים אבל חטאים דבני קרבן כגון חטאת ואשמות ודאין לא מכפר. וטעמא דמכפר אתליין מפרש לקמן: דלא בא לכפר על עבירות מלוה ידועה. כדאמר בפרק קמא דשבועות (דף ב.) על טומאה שיש בה ידיעה בתחלה כשנטמא ידע ואין בה ידיעה בסוף כשנכנס לא ידע שהוא טמא וכשיצא לא נודע לו שנכנס בטומאה שיביא קרבן שעיר הנעשה בפיס ויום הכפורים תולה עד [יא] שיודע שנכנס למקדש טמא ויביא בעולה ויורד אבל נודע לו שחטא ונכנס למקדש בטומאה אינו מכפר הילכך לא מכפר החטאים דבני קרבן משום דזוטרא כפרתיה אבל שעיר המשתלח דנפישא כפרה דיליה דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא כדאמרינן בפרק קמא דשבועות (שם:) על כל עבירות שבתורה הזדונות והשגגות הודע ולא הודע כו׳ אימא דעל חטאים דבני קרבן נמי מכפר: והפודה עליו. בשעיר המשתלח: ומעטיה קרא בשעיר המשתלח. לאמעוטי׳ דלף על גב דנפישא כפרתו אפילו הכי אבני קרבן לא מכפר: על הזדון בשגגה. בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (לעיל דף ט.): איתמר נמי. כאביי: מן רישא דקרא. כלומר מדרישיה דקרא לגופיה [יא] וסיפיה מייתר להך דרשא: עונה בה. והא מזיד הוא דכתיב בריש׳ דקרא כי דבר ה׳ בזה וגו׳: לאקשויי [כ] חטאים [כא] כו׳. והשתא ליכא למיפרך דרב דימי דאם כן דלבני קרבן קאתי לא לכתוב קרא פשעיהם דהא כתיב עונות ולכתוב חטאתם דמשמע בני קרבן דסתם חטאת בני [1] קרבן אלא מדכתיב פשעיהם מופנה לדרוש דברוב פשעיהם קמיירי: אלין מליר בו. שלא נודע לו שחטא: קמייתא נמי. דחייבי חטאות ואשמות ודאין כו׳ דחייבין להביא אחר יום הכיפורים ליכא

מסורת הש"ס

א) [לעיל כב:], ב) שבועות ז:, ג) [לעיל ט. ע"ש], ד) [ויומא לו:], ה) רש"ק מ"ז, ו) כס"ת: דקתם חטא כעי.

הגהות הב"ח

(א) גב' ואי ר' אליעזר בנדבה. נ"ב ולמה לי על נבלה: (ב) שם אבל חטאות דבני קרבן נינהו לא מכפר: (ג) שם אמר ליה אמיי אבא נמי: (ד) רש"י ד"ה לא מתנית וכו' משנה על בוריייתא הס"ד: (ה) ד"ה לאקשויי חטאת לפשעים כו' והשתא:

רבינו גרשום

אשם תלוי נמי בא על הנבלה. אם אכל ספק נבלה אע"ג דאין בה אלא איסור לאו בעלמא: והאנן תנן אין מביא כו'. ולא מיתוקמא כרבנן ואי כר' אליעזר קאמרת הא ר' אליעזר סבר דאפילו בנדבה נמי אתי כ"ש מבנבלה: א"ל תנא״ מ"ט לא מתנית. מ"ט לא למדת קמי מר קמי רבה והיית יודע כמו אני דזימנין סגיאין תניתה קמיה אשם תלוי בא על הנבילה ואמר לי הא מני ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא המתן עד שתכנס לספק כלומר דאפילו בספק כל דהו דאפי׳ אאיסור לאו כגון נבילה מביא אשם תלוי: מ"ט דאמרו לו. דלא הניחו לו להביא עד שיכנס לספק דאמר קרא גבי אשם תלוי אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם: ילפי מצות מצות מחטאת חלב. כתיב באשם תלוי מצות וכתיב בחטאת (חלב) מצות דכתיב ביה ונדרנה החטאת אשר חטאו עליה וכתיב בעבירות לצרור לגלות ערוותה עליה בחייה מאי האי עליה דבר שחייבין על דזונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן נמי: ואשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה. אלא לכשיודע לו מביא חטאת ודלא כר' אליעזר דאמרו לו דהא אמר אשם תלוי בא על הנבלה ובנבלה מכפר הוא כפרה גמורה דהא לכשנודע לו אין מביא כלום דאין חייבין עליה לא חטאת ולא אשם ודאי: רבינא אמר הכי קאמר חמש אשמות. אין אחר כלומר יה"כ אין מכפר כפרתן דלכי מתיידע ליה אחר יוה"כ בעי מייתי אשם ודאי אשם תלוי מי שמחוייב אשם תלוי יוה"כ מכפר כפרתו דלכי מתיידע ליה לאחר יוה"כ דהוה מחוייב אשם תלוי לא מייתי כדתנן: מה פשעים דלאו בני קרבן נינהו. דפשעין אלו המרדין וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי אף חטאת דלאו בני קרבן נינהו כגון עשה ולא תעשה שאין בהן חיוב כרת אבל חטאין דבני קרבן נינהו לא מכפר יוה"כ: דלא מכפר. שעיר הנעשה בפנים על עבירת מצות ידועה כגון טומאת מקדש וקדשיו שצריכין ידיעה בתחלה ובסוף והעלם ביניתיים אלא מכפר על שיש בהן ידיעה בתחלה ולא בסוף כדאמר במסכת שבועות: אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצוה ידועה אימא לך כו'. אלא מהכא והתודה עליו דהא כתיב בשעיר המשתלח ומעטיה קרא כלומר דהקיש חטאים לפשעים למימרא דעל חטאים דבני קרבן לא מכפר יום הכיפורים: ממאי דהאי פשעים. דהנך זדונות דלאו בני קרבן נינהו דילמא הנך דבני קרבן נינהו

כדתנן ארבעה כו' ואהני מכפר אף לכל חטאתם נמי דבני קרבן נינהו מכפר: איתמר נמי כי אתא רבין. דאביי גופיה מודי ליה דקשיא ליה הא: וא"ל רבין. האי ואת כל פשעיהם ברוב פשעים קא מיירי דלאו בני קרבן נינהו ולא בהני ד': א"ל אביי מידי רוב קאמר. פשעים סתם כתיב ומשמע נמי הני ד': אלא אמר אביי מרישיה דקרא כו'. ומייתר האי ואת כל פשעיהם לאקושי ואין משיבין על ההקיש: קדמייתא נמי חייבי חטאות ואשמות ודאין דחייבין להביא אחר יוה"כ:

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ח מהלכות שגגות הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם:
ויקרא טז טז
3. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה:
ויקרא טז כא
4. כִּי דָבָר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ: במדבר טו לא
5. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל

שיטה מקובצת

[ו] אומרים אין מביא: [ז] אומרים לי המתן אות ו' נמחק: [ח] אמר רבה מ"ט אות א' נמחק: [ט] אמר רבה אות א' נמחק: [י] להלן דבר שזדונו: [יא] תיבות כפרה גמורה נמחק: [יב] מתידע ליה לא: [יג] מנא הני מילי. גליון פי' דאין יוה"כ מכפר אחייבי חטאות ואשמות ודאין וכן לקמן אמר אימא כי מתידע לאחר יוה"כ לא לייתי חטאת וקשה לישני אמר קרא לכל חטאתם דאתי לכלל חטאת אחר יום כפורים דהכי משני בס"ק דשבועות (דף ח ע"ב) כי פריך ונכפר כפרה גמורה ונראה למהר"ם [דהתם] גבי שעיר (פנימה) [הפנימי] שאין מכפר רק אקודש ומקדש שייך לשעירי הכי אבל שעיר המשתלח דמכפר על כל עבירות אף [אנבלה] שאין בה קרבן לא שייך למימר דאתי לכלל חטאת כלומר דמחייב עדיין להביא קרבן דזה אינו דהא מכפר על עבירה שאין בה קרבן ושמא שאני התם דכתיב וכפר על הקדש לכל חטאתם כלומר אין מכפר עד שיביא חטאת אבל האי לכל חטאתם כתיב בתר קרא דהתורה רע"ק בתוס' (לעיל) [דשבועות] (דף ח ע"ב). מהר"י ז"ל: [יא] חטאים דבני קרבן: [יב] על עבירות מצות ידועה אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצות ידועה. גליון לא מצי למימר דר"ל מידי דבר חטאת לפי דעל זה אנו דנין לומר דאין מכפר אלא מידי [דלאו] בר קרבן א) ולא מצי למימר אם חטא במזיד ס"א דעל מצוה ידועה דשעיר הנעשה בפנים אינו מכפר עליו הא ליתא דהא אמרינן בפ"ק דשבועות דשעיר הנעשה בפנים מכפר על [זדון] טומאת מקדש וקדשיו אלא צריך לפרש דאינו מכפר על מצוה ידועה שאינה של טומאת [מקדש וקדשיו] כו' דשעיר (פנימה) [הפנימי] [אינו] מכפר [אלא] על טומאת מקדש וקדשיו (אלא) ור"ל שעיר פנימי שאין מכפר על שאר עבירות שאינה של טומאת מקדש וקדשיו אבל שעיר המשתלח מכפר נמי על שאר עבירות וה"ה דמצי למימר זה מרובה כפרתו וזה אין מרובה כפרתו. תוס' הר"י ז"ל: [יג] עליו את כל: [יד] פשעים דלאו בני: [טו] דילמא הני דבני קרבן וכ"ת א"כ לשתוק קרא [מפשעיהם] לפי דעכשיו אין יורד התלמוד למדרש הך קרא דאורחיה דקרא למכתב כל העיוורים פי' כל העונות שמכפר וצריך לומר בפ"ק דשבועות גבי שעיר (פנימה) [הפנימי] דדריש לקרא לא פריך הכי לפי דהתם בשעיר הפנימי שאין מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו דאין בהם קרבן במזיד אבל הכא בשעיר המשתלח שמכפר על כל העבירות פריך שפיר. תוס' הר"י ז"ל: [יז] חטאתם למה לי לאקשויי חטאים לפשעים: [טז] אלעזר א"ר אושעיא אמר: [יח] לא. ס"א איכא למפשטיה: [יט] מורדין שמורד: [יא] שנודע לו שנכנס: [יב] לגופיה סיפא מייתר אות ו' נמחק: [כ] לאקשויי חטאים כו' אות ת' נמחק: [כא] לו אמר קרא אשר: [כב] ואשם דאפילו ליכא שגגה אלא במידי דלאו דהיינו שלא יעשה חייב נראה: [כג] תיבת לרבנן נמחק: [כד] מביא ולא תיבת לייתי ל"ש: [כה] על עבירות לאו אות ה' נמחק:

א) נראה דל"ל ולא מלי למימר דעל מלוה ידועה ר"ל אם חטא במזיד דשעיר הנעשה בפנים וכו'.

למפשטיה לא [6] מדרב דימי ולא מדאביי אלא מהא [7]חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [8] ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ [9] חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן [10]הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ [11] לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא [12]אמר רב הושעיא [1]לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר [13] יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר [14] [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא [15]עבר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא [16]אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' [17] [18]יוחנן על ז' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע [19] כי מייתי לאו לכפרה מייתי [20]אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא [21] מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל [2] חטאת ולא לכל טומאה ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר [3]נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה [4] מייתי (ה) [5](לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום [6] [7]אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם [8] [9](אמר אביי) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא [10] לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא [2]ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא [3]כפר לעמך ישראל וגו' [11]ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים [12]השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא [13] מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי [14] חטאת וגבי נשיא וגבי צבור [15] צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך [16] מה ליחיד [3]שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא [17] שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה [18] נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן [4]אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש [19] בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור [20] מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] [21] יחיד יוכיח (ג) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר בנשיא

לברר עון. להודיע אם נטמאת: **ונאחרן לא יכופר.** אין לך שום כפרה אלא זו עגלה ערופה על הספק והריגת ההורג על הודאי: **על ודאי מלרים.** דכתיב אשר פדית ע) והרי כמה יו"כ עברו עליהן ועדיין הן צריכין לכפרה זו אם נמצא חלל ביניהם: פז) **דדכתיב קרא.** אז הודע גבי יחיד ונשיא ולצבור דלא צריכי כולהו איכא למדרש מחד מהנך אז הודע דלא צריך כל אימת דממיידע ליה ואפילו לאחר יום"כ: וקא פריך הש"ס **הני מלריך לריכי דאי כתיב גבי יחיד הוה אמינא.** יחיד בעי ידיעה ולאית שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה אבל נשיא דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות פח) צבור כל קרבנו זכר אימא דחמירו ובספק נמי לייתי חטאת: **מה לנשיא שכן קל שאינו בשמיעת הקול.** דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו פט): **נשיא יש בקרבנו נקבה.** בעבודה זרה דכתיב בעבודה זרה פי) ואם נפש אחת תחטא בשגגה יחיד ונשיא ומשיח במשמע והקריבה עז בת שנתה לחטאת: צבור אין מייצין פר העלם דבר אלא על העלם דבר שהורו להם ב"ד שחלב מותר עם שגגת מעשה שאכלו צבור חלב על פיהן: **לא לכתוב ידיעה ביחיד ותיתי מנשיא ולצבור.** הא ליכא למימר דליכא למימר פיז) למידין ומזר הדין דשאר דוכתי דכי אמרינן מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול ליכא למימר לצבור יוכיחו דהא נשיא ולצבור אינן בשמיעת הקול: **לא לכתוב גבי ליבור וליתי מיחיד ומנשיא.** דהכא ודאי נמי פיח) אין למידין מלד הטוב דכי אמרינן מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה ליכא למימר יחיד יוכיח דהא שניהן יש בקרבנן נקבה: הכי גרסינן **דמאי פרכת דאי משום דיחיד כל קרבנו נקבה לצבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה ואי משום דאינו בשגגת מעשה יחיד יוכיח דישנו נמי בשגגת מעשה: מה להך שכן אין עשויין להשתנות.** ומף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא הא אמרינן בכל הנשר (חולין קטו:) על מה הלד פרכינן כל דהו:

אלא [1] מדרב דימי ולא מדאביי אלא מהא [2]חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [3] ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ [4] חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן [5]הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ [6] לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא [7]אמר רב הושעיא [8]לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר [9] יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר [10] [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא [11]עבר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא [12]אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' [13] [14]יוחנן על ז' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע [15] כי מייתי לאו לכפרה מייתי [16]אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא [17] מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל [18] חטאת ולא לכל טומאתם ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר [19]נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה [20] מייתי (ה) [21](לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום [22] [23]אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם [24] [25](אמר אביי) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא [26] לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא [2]ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא [3]כפר לעמך ישראל וגו' [27]ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים [28]השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא [29] מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי [30] חטאת וגבי נשיא וגבי צבור [31] צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך [32] מה ליחיד [3]שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא [33] שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה [34] נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן [4]אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש [35] בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור [36] מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] [37] יחיד יוכיח (ג) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר בנשיא

מסורת הש"ס

א) שבועות ג: [לעיל יח:]. ב) [שבועות ח.]. ג) ע"ל כפר. ד) [שבועות ח. ערכין טו. סוטה טו.]. ה) [ע"ל יומה]. ו) מי' כ"ש. ז) תענית יא. [וש"נ]. ח) גי' רש"ק. ט) בספר ב"ש מוחק כאן הלי מיוחדת של ר' הושעיא וכ"ל אלא המקום אמר אביי כו' וע' רש"ק ערוכה לקיים הגירסא. י) [ע"ל אביי אמר]. כ) [סוריות ו.]. ל) [מהכתיב אשר פדית השתא וכו' כן אתא בסוריות ו.]. מ) בס"י אוכל דיעע. נ) [מדנה. רש"ש]. ס) [דף ס.]. ע) [דברים כא:]. פ) [מנהתרין יח.]. צ) [במדבר טו:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' מדר כי וכו' לאו לכפרה מייתי אלא לאשתרויי: (ב) שם אמר אביי. נ"ב אביי ורבא מתרלי קושיא הכי"ל: (ג) שם יחיד יוכיח דישנו בשמיעת הקול ולי משום דאין: (ד) רש"י ד"ה ולא לכפרה וכו' מיכפרה בצער ליה: (ה) ד"ה גנ"ג וכו' שמוקם הש"ד ותמ"ל מ"ה אלא לאשתרויי דמנעו:

רבינו גרשום

למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי ולא מדאביי דשנויי דחיקי הוו אלא מהאי קרא נמי לפני ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל הינא דאיכא דידע ביה לא מכפר: פר"א התם חייבי חטאות ואשמות ממונא דהקדש הוא לא מכפר אבל הכא חייבי מלקיות דגופא הוא ולא ממון אימא לא ליתיי אחר יוה"כ קמ"ל דחייב; והאמן תנן. הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר ואע"ג דלא אתרו ביה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר: לא קשיא הא דאתרו ביה הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ הא דלא אתרו ביה לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [6]ספק יולדת פשיטא או שעבר עליה יוה"כ שספק או רוח לא תיתי שוב: אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם כתיב (כלומר) ההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר ולא לכל טומאתם בקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר: ולרשב"י דאמר יולדת נמי חוטאת היא. שנשבועת שאינה נוקקת שוב [לבעלה] ואההוא חטא מייתי קרבן מאי איכא למימר ליכפר עלה יוה"כ: לא יולדת כי מייתי קרבן לאישתרויי נפשה באכילת קדשים הוא ולא לכפרה על חטא אלא הנהו ימי טומאתם ימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י: חייבת להביא אחר יוה"כ. מפני שקרבנה מכשרתה לאכול בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ דסוטה כי מתיא. קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא לברר עליה עון שאם נטמאת שיבדקוה המים: אלא מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר ההורג מכיר שהוא יודע שהרג: רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעגלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו: רב פפא אמר. מהכא מצית ליף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר ראויה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל ממצרים ומדקאמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה: השתא דאמרת כו'. אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא ידיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית ליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת לכתוב

עין משפט נר מצוה

בא א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:
כב ב מיי' פט"ו מ' סה הלכה ח [וס"ח מהל' מעשה הקרבנות הל' טו]:
בג ג מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
2. וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֹׁפַךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ: במדבר לה לג
3. כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֶּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח

מוסף רש"י

הודע ולא הודע. בפ"ק דשבועות (יב:) מפרש בגמרא מין שעדע לו ספקו מין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכפורים יוה"כ מכפר (לעיל יח:). **ולא לכל טומאתם.** וקרבן יולדת אינו בא לכפרה אלא לטהרה מטומאתה לאכול בקדשים (שבועות ח.). **לאישתרויי באכילת קדשים.** שם טומאתן שלריכן הכתוב כפרה לטהרתן זב וחכם יולדת ומצורע ומיר שנטמא (סופה טו.). **על ז' דברים נגעים באים.** אלמא על חטאת אתי קרבן דיליה (שבועות שם). **ספק נזיר כו' לכל חטאת ולא לכל טומאה.** וכי מייתי נזיר קרבן למיחל עליה טיהרה מיימי, כדכתיב (במדבר ו) והזיר לה' את ימי נזרו והיומים הראשונים יפלו, וגזירת הכתוב הוא דלא חיילא נזירות עד דמייתי קרבן (שבועות שם).

שיטה מקובצת

[6] לא מרב דימי אות ד' נמחק: **[7]** עי' בחידושין: **[8]** יה"כ חייבין פשיטא כו' מחייבי חטאות ואשמות: **[9]** לא תייתי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף ח ע"א) גבי שעיר הפנימי מתרץ בע"א בשלמא הכא לא מצי לשנויי כדהתם אבל התם למה אינו משני בהכא: **[10]** יולדת. ס"א מצערה מכפר לה כו': **[11]** שעבר עליו יום הכפורים לא לייתי דהא עבר עליו יום הכפורים: **[12]** ר' יוחנן על. תיבת יוחנן נמחק ול"ש: **[13]** מצורע מנגעיה איכפר ליה וכו': **[14]** לא לייתי קרבן אות מ' נמחק: **[15]** חטאתם ולא לכל טומאתם: **[16]** מייתי. ס"א אלא למיחל עליה נזירות דטהרה הוא מייתי בתוס' סוטה (דף טו) גירסא (אחרת) [ס"א]: **[17]** המקום הוא מתיבת אמר עד תיבת אמר אביי נמחק: **[18]** מתייא קרבן לברר: **[19]** לא נייתי חטאת אות מ' נמחק: **[20]** יחיד וגבי תיבת חטאת נמחק: **[21]** צבור הני מצרך צריכי: **[1]** מה ס"ה משום דקל הוא ביני ידיעה ודאית אבל נשיא וצבור דחמירי דמייתי זכר אימא אספק נמי לייתי חטאת ונקשה דאי מייתי חטאת אשם תלוי היכא משכחת לה. ס"א ור"ל דהו"א היכא דאכל ספק חלב וחזר ואכל ספק חלב נגודע לו על אחת מהן ומייתי חטאת דנתכפר על שניהם וכי הדר ונגודע לו על השניה לא מייתי חטאת דכבר נתכפר בראשונה להכי אתי או הודע אליו דלא. ונראה דודאי על הספק לא מייתי חטאת אלא אשם תלוי אף כי לא כתיב או הודע ומיהו ס"ד דמכפר בלא ידיעה כגון אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד והודע לאחד הו"א דשניהם נתכפרו כאילו ידע שניהם לפי דכיון דכפרתו חמורה שאינו נקבה מכפרת יותר מכפרת דיחיד או איצטריך לענין הא דאמר לעיל אמרו לו אכלת חלב או הודע ולא שיודיעוהו אחרים דפטור כי מכחישן והוי אמינא בהא כיון דלא כתיב או הודע דחייב. הר"י ז"ל גליון: **[2]** שכן אין בשמיעת קול. גליון הילכך לא מייתי חטאת אלא בידיעה ודאי אבל יחיד מייתי אפילו בידיעת ספק וקשה א"כ אשם תלוי היכא משכחת וצריך לומר דהך סוגיא סברי יש אם למקרא וחטאת מייתי בספק ידיעה אחת אחת. הרא"ש ז"ל: **[3]** נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה נכתוב גבי צבור ונייתי: **[4]** יש בקרבנן נקבה כו' שאין בקרבנן נקבה: **[5]** וצבור דמאי פרכת: **[6]** צבור יוכיח דאינו כו' דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ועד. ס"א צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דיש בקרבנו נקבה למה לו דכתיב כו': **[7]** ספק קדם בהרת לשיער לבן וטמא אות ל' נמחק: **[8]** אומר יאמר אם: **[9]** דכתיב אות כ' נמחק: **[10]** עבירות וצבור כל: **[11]** על תיבת למידין נרשם קו למעלה להורות כי ראוי למחקו: **[12]** נמי ליכא למידין תיבת דאין ל"ש:

ה) ל"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק וולד הפילה וספק ריח הפילה לא מיתי שוב.

כד א מיי' פ"ז מהל' פסה"מ הל' יא:
כה ב מיי' פ"ד שם הל' כה:
כו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל' ו:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא.
ויקרא ד כח
2. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִשִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ.
ויקרא ה טז

מוסף רש"י

האשה שהביאה חטאת העוף בספק. ספק ילדה מין פטור לו מן חיוב, מביאה קינן, העולה מביאה ומתכפר לה מן חיוב הוא זו עולתה ואם לאו מכח נדבה, אבל חטאת מביאה מביאה מספק ואינה נאכלת (לעיל כב:). **תעשה ודאי.** ואכלו לכהנים (שם).

שיטה מקובצת

א) בנשיא העשירי להשתנות וקשה לי כי היכי דנשיא עשיר להשתנות אם יעבור מנשיאותו כן יחיד עשיר להשתנות אם מינוהו נשיא ריש לומר דפריך מיחיד ממזר ומכל הפסולין שאין מעמידין מלך אלא מהמשיאין לכהונה. תוס' הרא"ש ל"ל: **ב)** מתידע ליה לבתר: **ג)** רב וכיפרה: **ד)** לבסוף הא קמנטר לה כהן: **ה)** שממין שמביאה על אות ה' נמחק: **ו)** מחיבת אם כו' עד תיבת אמר רב ל"ש ון"ב ס"א איבעיא להו משנמלקה מאי אמר: **ז)** וכפרה ומותרת באכילה: **ח)** דרב ותניא כותיה דרבי יוחנן תניא כותיה דרב חטאת: **ט)** הספק אם עד שלא נמלקה נודע שילדה תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם: **י)** נודע לה שילדה: **יא)** עי' בחדושין: **יב)** שילדה מזה ומצה דמה וכיפרה ואסורה באכילה מיצה דמה ואח"כ נודע שילדה אסורה: **יג)** המפריש שתי סלעים לקנות מהם אשם שפחה חרופה שהיה חייב ודינה בשתי סלעים ולקח בה שני אילים לאשם ומתי לה בנמ' דאחולל רועה גביה אם היה אחד מהם כר' רא"ת אמאי לא מעל כו' תוס' כת"י: **יד)** והשני ירעה עד שיסתאב. רק"ק למה לא מעל כיון דלא היה לו לקנות רק אשם אחד כמו שאר בבי דמתניתין דאמר מעל ושמא אתיא כר' יהודה דאמר בפרק הנזהנה (מעילה דף יט ע"ב) המשנה מקודש לקודש לא מעל א"נ דלקח בהן ר"ל מזיד דסבור לעשות בתרי ודוקא רישא אבל איגך בבי דמתניתין דלקח שני אילים לחולין לא הוי במזיד [דלא יקח] מעות הקדש לקנות בהמת חולין רק בשוגג ולכך מעל. מהר"ר ז"ל: **טו)** לקח בה שני אילים לחולין. פי' להיות חולין דסבור מעות חולין הן ונמצא שהיו מעות הקדש ושמעל בקודש בשתי סלעים. תוס' בכת"י: **טז)** ע"ר בחדושין: **יז)** אחד לאשם לקח בה ב' אילים אחד לאשם כו' ונמצא שמעל בסלע אחד שהרוציאו לחולין אם היה כו' אין לאשמו זה כמו אשמו דרישא דהכא ר"ל לאשם שפחה חרופה שהוא מחוייב בו ושני למעילתו דהיינו לאשם מעילות שהוציא מעות קודש לחולין דאין לפרש כמו ברישא שהרי ברישא שניהם היו חולין ובידו לעשות מהן [איזה] שירצה אשם חובתו ואיזה שירצה אשם מעילתו והרי טוב לו שיביא החומש עם הקרן שגזל ויעשה מן היפה עשרה זוז אשם שפחה חרופה שהיה חייב בו מתחלה דהיינו קרן והחומש ומן היפה שתי סלעים אשם מעילות אבל הכא בסיפא שלקח אחד מהם לאשם שפחה חרופה שהיה חייב בו לא סגי דלא יעשהו אשם שפחה חרופה והשני לאשם מעילה ואפילו יפה עשרה זוז ולא יפטור מן החומש ולהכי קתני ויביא עמה סלע וחומשה דהיינו קרן שגזל וההחומש והכי מיפרשא בגמ'. תוס' כת"י: **יח)** מהקדש דשני בשני סלעים דאפרשינן לאשם: **יט)** הדעת דשמא נטמאת: **כ)** תורה. וקשה דהא במס' נזיר פ' מי שאמר הריני נזיר דבחטאת העוף איכא תרי איסורי איסור נבלה ומשום חולין שנשחטו בעזרה וצריך לומר דהכא כתב דבדין הוא מותרת בהנאה היינו למ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. גליון מהר"ר ז"ל [א"א המעתיק עיין בס' ערוך לנר בדף ז ע"ב ברש"י בא"ד שעמד בזה]: **כא)** ואסורה אפילו בהנאה: **כב)** מעילות ולכן אם: **כג)** גזילו. גליון וה"ג תניא פ"ב דמעילה הנהנה מדמי חטאות ואשמות עד שלא קרב אשמו יוסיף ויביא אשם: **כד)** לחולין והשתא מעל: **כה)** יקרב לאשמו הראשון שהרי לאשמו נלקח ממעות שהופרשו אות ו' נמחק: **כו)** הילכך חומש כי אות ו' נמחק: **כז)** דמי לכך אמר ת"ש מסיפא ואנ"ג דאידי ואידי אשם נינהו אפ"ה יביא החומש בהדי גזילו וא"כ אמאי קתני ברישא דבהדי איל מייתי לה: **כח)** מאי למעילתו דרישא אות ה' נמחק:
כט) שהפרישו לאשמו ולקח אות ן' נמחק: **ל)** והיינו למעילתו דקתני תיבת לאשמו נמחק:

נשיא עשוי להשתנות. דלמי עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מלוח מלוח ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא ולכור דבכולהו כתיב מלוח **ג)** וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת הילך להא מילתא נמי לילפו מהדדי:

גלו על הדין חטאת קאתי. כלומר לא על הדין לחוליה קאתי: **ד)אם משנמלקה נודע לה.** שלא ילדה: **שאינה משתמרת.** כיון דעל הספק באה ולא לאכילה הוה קיימא לא שמרוה יפה ונפסלה בהסח הדעת **טו)** שמא נטמאה: **אי מעיקרא.** קודם מליקה היה הוות ובעלי חיין אינן מקבלין טומאה: **ובדין הוא דמופרש בהנאה.** דחולין גמורין היא ומשום חולין בעזרה נמי ליכא למימר דלא אסרה תורה **כ)** אלא שחיטה אבל מליקה לא אבל רבנן גזרו דאסור בהנאה שמא יאמרו נהנין ממעשה העוף ספק: **וי אימר דרב אחא איימר דמן.** בפרק דם שחיטה (לעיל כב:) האשה שהביאה כו' ועלה קאי רב ואמר אם משנמלקה נודע לה כן שילדה ודאי מזה ומזה כמספק חטאת העוף דלכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והשאר בדם ישמה וגו'. הזאה שאומז בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתז. מילוי שמקרייב ומקרף בית מליקתו לקיר המזבח ומוקמינ: **אסורה באכילה שמא יאמרו חטאת העוף בהנאה על הספק נאכלת: ואסורה לא) בהנאה.** דאמר חטאת העוף ספק אסור באכילה שמא חולין היא ונבלה היא והנאה נמי אסורה דשמא קדש היא וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת שהרי לגבלים לא יאכלנו: **שעל הספק כו'.** הילך כמי שלא נודע דמי: **מתני' שפי סלעים.** זהו דין אשם דכתיב **ב)** בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם: **והשני יעשה.** לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם: **לקח בהן שני אילים לחולין.** לאכילה ומעל במעות ויצאו לחולין וי"ל עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן ומומש של אשם לאשון ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות **יב)** אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים ואחד מהן

תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודע שילדה **יג)** אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה: **מתני' יד)** המפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו **טו)** והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה **טז)** לקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים **יז)** ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו **יח)** אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו דקתני רישא והשני למעילתו אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי איל **כ)** מייתי ליה והכתיב **2** ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא **כא)** מעילתו מאי דאיתהני מהקדש **יט)** וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו

סיפא

דהיינו לאשם מעילות שהוציא מעות קודש לחולין דאין לפרש כמו ברישא שהרי ברישא שניהם היו חולין ובידו לעשות מהן [איזה] שירצה אשם חובתו ואיזה שירצה אשם מעילתו והרי טוב לו שיביא החומש עם הקרן שגזל ויעשה מן היפה עשרה זוז אשם שפחה חרופה שהיה חייב בו מתחלה דהיינו קרן והחומש ומן היפה שתי סלעים אשם מעילות אבל הכא בסיפא שלקח אחד מהם לאשם שפחה חרופה שהיה חייב בו לא סגי דלא יעשהו אשם שפחה חרופה והשני לאשם מעילה ואפילו יפה עשרה זוז ולא יפטור מן החומש ולהכי קתני ויביא עמה סלע וחומשה דהיינו קרן שגזל וההחומש והכי מיפרשא בגמ'. תוס' כת"י: **יח)** מהקדש דשני בשני סלעים דאפרשינן לאשם: **יט)** הדעת דשמא נטמאת: **כ)** תורה. וקשה דהא במס' נזיר פ' מי שאמר הריני נזיר דבחטאת העוף איכא תרי איסורי איסור נבלה ומשום חולין שנשחטו בעזרה וצריך לומר דהכא כתב דבדין הוא מותרת בהנאה היינו למ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. גליון מהר"ר ז"ל [א"א המעתיק עיין בס' ערוך לנר בדף ז ע"ב ברש"י בא"ד שעמד בזה]: **כא)** ואסורה אפילו בהנאה: **כב)** מעילות ולכן אם: **כג)** גזילו. גליון וה"ג תניא פ"ב דמעילה הנהנה מדמי חטאות ואשמות עד שלא קרב אשמו יוסיף ויביא אשם: **כד)** לחולין והשתא מעל: **כה)** יקרב לאשמו הראשון שהרי לאשמו נלקח ממעות שהופרשו אות ו' נמחק: **כו)** הילכך חומש כי אות ו' נמחק: **כז)** דמי לכך אמר ת"ש מסיפא ואנ"ג דאידי ואידי אשם נינהו אפ"ה יביא החומש בהדי גזילו וא"כ אמאי קתני ברישא דבהדי איל מייתי לה: **כח)** מאי למעילתו דרישא אות ה' נמחק:
כט) שהפרישו לאשמו ולקח אות ן' נמחק: **ל)** והיינו למעילתו דקתני תיבת לאשמו נמחק:

יא) בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיומ"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע **יב)** לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא [1]או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב **יג)** וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף **יד)** קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (**טו**) **יז)**על האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין **יח)** שהביאה על לא הודע מביאה על הודע **יט)** אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה **כ)** מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב **כא)** חטאת העוף הבאה על **כב)** הספק אם משנמלקה נודע **כג)** שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה **כד)** מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או

כה) נראה דל"ל מה ליחיד ולימור דקיל דהא ליתא כהו קולא וכו'. **2)** עד כאן שייך לעמוד הקודם **3)** שייך למתניתין

עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשם מעילות והשני היפה עשרה זוז יקרב למעילתו מפרש בגמ' יקרב בשביל אשם ראשון והרי נפטר מקרן וחומש. **והשתא** קרי למעילתו גזילו **כז)**: **אחד לאשם ואחד לחולין.** מעל בסלע אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב **כח)** לאשמו הראשון שהרי לאשמו נלקח וממעות שהופרשו לו: **והשני.** שהוא חולין יקרב למעילתו לאשם מעילתו. **והשתא** קרי ליה האשם של אשם מעילות מעילתו: **ויביא עמה סלע וחומשה.** קרן שמעל בו ויפלו לנדבה שהרי ממותר אשם הראשון בא: **יביא סלע וחומשו.** מביאו שמה אשיבא אשם בשתי סלעים שבא הקדש הוא: **גמ' איימא איל אשם.** של אשם מעילות: **למימרא דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה.** אם הביא אשם שהוא שוה **כט)** על ב' סלעים כדי חומש הקרן נפטר מן החומש והכתיב כו': **ועוד מדקתני סיפא.** היכא דמעל בסלע והשני יקרב למעילתו דע"כ אמ' למעילתו איל לאשם מעילות הוא דהא קתני ויביא עמה סלע וחומש לקרן וחומש: **אלמא חומש בהדי קרן מייתי ליה.** והאי דהדר ומקשי ממתני' **לא)** דלא תימא קרא אשתעי בדנהגה מקדשי בדק הבית אם מהקדש עולה הילכך **לב)** חומשו כי מייתי ליה בהדי איל אשם לא נפיק לחומש כי קרן בעי מהוי אבל אמ' דקרן גופיה אשם הוה כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי **לג)**. תא שמע מסיפא: **אלא מאי לד) למעילה דרישא גזילו.** הוא האשם הראשון דאיתהני אמ' מהקדש דיליה בשתי סלעים שהפרישו **לה)** לשמן ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה לאיל מעילות והוא לאשמו דקתני במתני' והיפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש כלומר יקריבנו לאשמו הראשון ויהיו עשלומין לקרן וחומש שמעל בהן והיינו **לו)** לאשמו דקתני מתני': **אימא סיפא כו'.** על כרחין לאשמו דסיפא הוא אשם ראשון שהרי איל זה לשמו נלקח ולמעילתו הוא אשם מעילות ולא לאשלומי הקרן דהא קתני יביא סלע וחומשו לאשלומי קרן וחומש **לז)**: **רישא קרי גזילו למעילתו**

לא) נבראה וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן האשם שהביאה וכו' תעשנה ולאי שממין שהיא מביאה על לא הודע: **(ב)** שם אלא מאי מעילתו דאיתהני מהקדש מ' סלעים בב"ל ותיבת ושני נמחק: **(ג)** רש"י ד"ה לממרא וכו' שוה יותר על ב': **(ד)** ד"ה אלמא חומש כו' ומקשי ממתניתין. ג"כ כלומר דהוה כיסודה ועוד לקמ': **(ה)** ד"ה אימא סיפא וכו' קרן וחומש וא"כ דרישא קרי כל"ל והל"ל:

הגהות הב"ח

רבינו גרשום

יד)יעה בבי נשיא ולגמרו יחיד וצבור מנשיא יחיד מנשיא לא אתי: דאיכא למיפרך מה לנשיא. אמאי איצטריך למכתב ביה יד)יעה הואיל ויש בו קולא שאינו בשמיעת הקול שהמלך לא דן ולא מעיד ולא מעידין לו תאמר ביחיד שישנו בשמיעת הקול להכי לא מצי יליף מנשיא ואיצטריך ליה יד)יעה לגופיה ביחיד וציבור נמי לא מצי ילפי מנשיא משום דאית ביה קולא בנשיא שכן יש בקרבנו נקבה בע"ז דסתיר ליה האם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וי"ש מוסיף על ענין ראשון אנשיא אבל בצבור לית בהן הא קולא הילכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב להו יד)יעה. נכתוב בבי צבור יד)יעה ולא ביחיד ונשיא וגמרו מיניה: איכא למיפרך מה לצבור. אמאי כתב בהו יד)יעה הואיל ואית בהו קולא כל כך דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. דיינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו יד)יעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' יד)יעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא ומחדא יד)יעה לא אתו כדאמרן אלא תיתי חדא יד)יעה מתרתין מה לנשיא וצבור שכן יש בהן קולא שאינו בשמיעת הקול דנשא כי תחטא ושמונה קול אלה למעוטי צבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד: תאמר ביחיד כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מנייהו ואיצטריך ליה יד)יעה לגופיה לחוד מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבנן נקבה כדאמר תאמר בצבור. הילכך לא מצי צבור יליף מנייהו ואיצטריך ליה יד)יעה לחוד: לא נכתוב יד)יעה בבי נשיא ותיתי מיד)יעה ביחיד וצבור דמאי פרכת. והכא ליכא למימר מה ליחיד וצבור **ה)**דלית בהו קולא דשוו תרוויהון אהדדי אלא מאי פרכת פרכא כל דהו כדאמרינן בפ' כל הבשר אלא אמר ר"ל חדא מחדא קולא וחומרא פרכינן כל דהו לא פרכינן הדא מתרתי פרכינן אפילו כל דהו והכא נמי מאי פרכת כל דהו אי אמרת דמשום הכי לא מצי יליף מנייהו ואצטריך ליה יד)יעה לחודיה דנשיא אינו בשמיעת הקול ואית ליה האי קולא: צבור יוכיח. דאית ליה נמי האי קולא

דאינו בשמיעת הקול ולילף מצבור ואי פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור משום דקיל מנייהו דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה ולמה ליה דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה כו': **ו)**תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להדחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטריך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מייתר: אלא אמר אביי מהכא. מצית ילפת דכתיב בכולהו מצות ומצו ילפי מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי למה לי למיהדר כו': אימא כו'. משום דיומ"כ לאו על הדין ספק חטא גרירא קא אתי לכפר אבל אשם תלוי דעל הדין ספק חטא גרידא קא אתי אימא לך דמכפר לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי נכתוב בבי צבור ידיעה ולא ביחיד ונשיא וגנמרו מיניה: אינא כתב למיפרך מה לצבור. אמאי כתב בהו ידיעה הואיל ואית בהו קולא כל כך דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. דיינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו ידיעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' ידיעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא ומחדא ידיעה לא אתו כדאמרן אלא תיתי חדא ידיעה מתרתין מה לנשיא וצבור שכן יש בהן קולא שאינו בשמיעת הקול דנשא כי תחטא ושמונה קול אלה למעוטי צבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד: תאמר ביחיד כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מנייהו ואצטריך ליה ידיעה לחודיה דנשיא אינו בשמיעת הקול ואית ליה האי קולא: צבור יוכיח. דאית ליה נמי האי קולא

לפי שאינה משתמרת שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה רואיה לאכילה היסיח דעתו ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת. אימת קאמר דלא נשתמרה אי מעיקרא משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא חיה הוות ומחיים ליה בה פסלות ואי לבסוף מאחר שנמלקה הא מנטר לה כהן דכהנים זריזין הן ואמאי אינה נאכלת. דמתניתין בנודע לה שלא ילדה מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר מדרבנן וכי איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר האשה שהביאה כו': שממין שמביאין על הספק על לא הודע מביאין על הודע. הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים אם משנמלקה נודע לה שילדה: אמר רב אפילו הכי מזה דמה ומצה דמה. לשם ודאי דהיינו עיקר כפרה ומותר באכילה: ר' יוחנן אמר אסורין באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק. שלא נודע לה כלל נאכלת ואית בה תרי איסורי כדאמרן: או תימכר לחברותה. אשה שוודאי ילדה. אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה וכיפר ואסור באכילה משום גזרה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הכא כיון דלא

1) נראה דל"ל מה ליחיד ולימור דקיל דהא ליתא כהו קולא וכו'. **2)** עד כאן שייך לעמוד הקודם **3)** שייך למתניתין

סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם רישא דהוה ליה איל [א] רובן קרן וחומשו [ב]קרו ליה למעילתו גזילו סיפא דלא הוי איל [ג] רובן קרן וחומש קרי ליה איל אשם מעילתו ויביא עמה סלע וחומשה בעי רב מנשיא בר גדא [ד] בכינום חומשין מהו שיתכפר מי אמרינן אם תימצי לומר [ה] אדם מתכפר בשבח הקדש משום דקטרח קמיה אבל הכא דלא קטרח לא מתכפר או דלמא אם תימצי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש משום דלא אפרשיה אבל הדין כינום חומשין דאפרשיה [ז] איכא למימר מתכפר דאיבעי להו [ח] מתכפר בשבח הקדש או לא ת"ש המפריש שני סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה מאי לאו דזבן [ט]בארבע איל ושבח דשוי תמניא ושמע מינה אדם מתכפר בשבח הקדש לא הכא במאי עסקינן [י] דאוזיל רועה גביה ת"ש [יא]לקח איל בסלע ופטמו והעמידו על שתים כשר ש"מ אדם מתכפר בשבח הקדש לא פטמו שאני דהא חסר ליה תמניא ת"ש [יב]לקח איל בסלע והרי הוא בשתים כשר הכא נמי כשפטמו א"ה היינו רישא רישא דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה אחרינא דחסר ליה תמניא סיפא דזבין איל בארבע ואשבחיה בתלתא ושוי תמניא [יג] אי הכי אימא סיפא ישלם סלע [יד] הא חסר ליה ז' מאי ישלם תשלום דסלע ואי ס"ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש כי יהיב תשלום דסלע מאי הוי איל בן שתי סלעים בעינן וליכא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש אי הכי תשלום דסלע לא יתן היינו טעמא דקיהיב תשלומין דסלע גזירה [טו] שמא יאמרו איל פחות משתי סלעים מכפר מאי הוי עלה תא שמע [א]בשעת [יז] הפרשה יפה סלע בשעת כפרה יפה שתי סלעים (לא) יצא [יח] בעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא א"ר יוחנן כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דא"ר יוחנן [ב]אין ועל הדא אמרה דתנן [יט][ג]ולד תודה ותמורתה וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה אין טעונה לחם [יט]ושלח [יא] ר' חנינא משמיה דר' יוחנן לא שנו אלא לאחר כפרה [יב] דולד אין טעון לחם אבל לפני כפרה טעון לחם אלמא קסבר [יג] מתכפר בשבח הקדש בעי ר' אלעזר בעלי חיים נדחין או לא א"ר יוחנן [יד] הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דר' יוחנן אמרה אין [טו] דאמר ר' יוחנן [ד]בהמה של שני שותפין הקדיש חציה [טז] וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה [יז] ש"מ תלת ש"מ בעלי חיים נדחין [יח] וש"מ קדושת דמים מדחה וש"מ יש דיחוי בדמים [יט] בעי ר"א [ה]הוזלו טלאים בעולם מהו מי אמרינן [ו]מבחר נדריכם בעינן והא איכא או דילמא [2]כסף שקלים בעינן וליכא א"ר יוחנן כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו ולא והאמר ר' יוחנן [כ] אמר ר' שמעון בן יוחאי מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים אימא לא לימדנו הלכה זו והא רבי [כא] [ז]זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה אימא לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש גופא אמר רבי יוחנן משום רשב"י מפני מה לא נתנה [כב] קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים מתקיף לה אביי אלא מעתה חטאת חלב [כג] ינתן לה קצבה דלכפרה אתיא ולאו לאישתרויי באכילת קדשים הוא מתקיף לה רבא אלא מעתה אשם נזיר [כד] להוי ליה קצבה דלבטלה הוא דאתי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי [כה] אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד קשיא:

מתני'

מאי הוי עלה. דהאי שיטוייא דחיקא הוא דאי אדם מתכפר בשבח הקדש תשלום סלע לא הויי [ח]: **פא שמע.** דמתכפר: ה"ג בתוספתא [פ"ד ה"ק] **בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים יצא: בעי רבי אלעזר** לא שמיעא ליה הך בריתא: **ולא שמע הלכה זו ממני.** בתמיה: **ועל הדא אמרה.** במסכת מנחות בפרק המודה (דף עט.): **אין טעונות לחם.** התם מפרק טעמיה: **לא שנו.** דולד אינו טעון לחם אלא לאחר כפרה שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו אבל לפני כפרה יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו וטעון לחם. אלמא אדם מתכפר בולד דהיינו שבח הקדש: **בעלי חיים נדחין.** מעל גבי המזבח או לא כגון שעירי יום הכיפורים ומת אחד מהן מהו שיקריב חבירו ויביא אחר עמו מי אמרינן נדחה זה במיתת חבירו או לא. ואי קשיא לפשוט ליה מדקתי"ל (תמורה דף כא.): חטאת שכיפרו בעליה מתה אלמא נדחין הלכה למשה מסיני הוא ואין למידין היימנה [ג]: **ואינה קריבה.** הואיל ומתחלה נדחית שהיתה חציה חולין כשהקדישה לא היתה ראויה לכך: ה"ג **שמע מינה אלא שמע מינה בעלי חיים נדחין ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי וש"מ יש דחוי בדמים.** ומו לא מידי שמע מינה קדושת דמים מדחה בהמה שאינה ראויה ליקרב והקדישה לדמים כיון דאמר [ד] [ה]תסתאב ונוהג בה מנהג דחוי [ו] דשוב אינה חוזרת ונראה דלא מיתמא אין מוכת דיחוי ונוהגת אלא בקדושת הגוף שהרי זו כשהוקדשה חציה לא הקדישה אלא לדמים וקאמר אינה קריבה. קדושת דמים מדחה ויש לדחוי בדמים דחדא מילתא היא אלא שנשתנה לשון הגירסא: **הוזלו טלאים בעולם.** ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים: **במחוסרי כפרה.** כגון זב וזבה ויולדת ומצורע [ז] שכפרתן מעכבתן מן הקדשים ואין להם תקנה. אלמא היכא דאתנה תורה קצבה אין לו תקנה עד שיביא בהמה תורה קצבה: **לא לימדנו.** לאחרים: לא השביח בו כלום: **אין.** שקנו בשתי סלעים [ג] ליכא: **מאי הוי עלה.** דהאי שיטוייא דחיקא הוא דאי אדם מתכפר בשבח הקדש תשלום סלע לא הויי [ח]: **פא שמע.** דמתכפר: ה"ג בתוספתא [פ"ד ה"ק] **בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים יצא:** לא שמיעא ליה הך בריתא: **ולא שמע הלכה זו ממני.** בתמיה: **ועל הדא אמרה.** במסכת מנחות בפרק המודה (דף עט.): **אין טעונות לחם.** התם מפרק טעמיה: **לא שנו.** דולד אינו טעון לחם אלא לאחר כפרה שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו אבל לפני כפרה יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו וטעון לחם. אלמא אדם מתכפר בולד דהיינו שבח הקדש: **בעלי חיים נדחין.** מעל גבי המזבח או לא כגון שעירי יום הכיפורים ומת אחד מהן מהו שיקריב חבירו ויביא אחר עמו מי אמרינן נדחה זה במיתת חבירו או לא. ואי קשיא לפשוט ליה מדקתי"ל (תמורה דף כא.): חטאת שכיפרו בעליה מתה אלמא נדחין הלכה למשה מסיני הוא ואין למידין היימנה [ג]: **ואינה קריבה.** הואיל ומתחלה נדחית שהיתה חציה חולין כשהקדישה לא היתה ראויה לכך: ה"ג **שמע מינה אלא שמע מינה בעלי חיים נדחין ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי וש"מ יש דחוי בדמים.** ומו לא מידי שמע מינה קדושת דמים מדחה בהמה שאינה ראויה ליקרב והקדישה לדמים כיון דאמר [ד] [ה]תסתאב ונוהג בה מנהג דחוי [ו] דשוב אינה חוזרת ונראה דלא מיתמא אין מוכת דיחוי ונוהגת אלא בקדושת הגוף שהרי זו כשהוקדשה חציה לא הקדישה אלא לדמים וקאמר אינה קריבה. קדושת דמים מדחה ויש לדחוי בדמים דחדא מילתא היא אלא שנשתנה לשון הגירסא: **הוזלו טלאים בעולם.** ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים: **במחוסרי כפרה.** כגון זב וזבה ויולדת ומצורע [ז] שכפרתן מעכבתן מן הקדשים ואין להם תקנה. אלמא היכא דאתנה תורה קצבה אין לו תקנה עד שיביא בהמה תורה קצבה: **לא לימדנו.** לאחרים:

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כד:
כח ג מיי' פ"ד מהלכות תמורה הל' ג ופי"ב מהל' פסה"מ הל' ח:
כט ד מיי' פט"ו מהל' מע"ק הלכה ד וש"ס:
ל ה מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כב:

מוסף רש"י

ולד תודה. שהפרים תודה מעובדת וולדם (מנחות עט: מבת"י). והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם. הראשונה אם נמצאת אחר הקרבת שניה, וכן שניה אם נמצאת הראשונה קודם הקרבתה והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם (שם). **הקדיש חציה.** אחד מהם (בחלין יב.). **ואינה קריבה.** הואיל וכתחילה הקדישה לא נראה לקריב, דחציה השני הוא חולין ותמי מעקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקמין דמעיה אחרת (שם וכעי"ז קדושין ז.) הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לגמרי וכיון דלא הואי דייריה לא פעמא קדושה בהיתיר שעמא בטולה, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (תמורה כו.). **ועושה תמורה.** אם המיר בה (קדושין ז.) דהא אינה דשותפין (בחלין יב.). **ותמורתה כיוצא בה.** לאינה קריבה, דמכח קדושה דחויה בתתה (קדושין ז.). **בעלי חיים נדחין.** בהמה שנדמית במיום דחויה דיחוי גמור, שאף לכשנראית לגמר שהיתה ראויה אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח.). ואע"ג דסבר מיחוי אינמו לעולם משום דיחוי קמלי (תמורה כו.) אם נדחו יבמו לעולם, ואוכל למ"ל (עי' יומא סד.). אין דיחוי אלא בשמונין אבל בעלי חיים שנמתו חתרין ונכלין, ולדיליה קריבה הן בהמה כשחזר ונקח אלא (קדושין ז.). **קדושת דמים מדחה וש"מ יש דחוי בדמים.** אפילו דבר אלא קדש תמילה לתקנת גופו אלא לגמרי, כגון הקדש אלא ואפילו שני חולין, דחוי ליקרב לגופו כתחילת הקדישו אינו קרוב עוד לעולם, דהואיל ונדחה דבר, ולא מיתמא אין דיחוי בקדשים אלא הקדש לגופו ונדחה מהקריב, אבל קדושת דמים לא אלימא לגמרי בה מוכת דיחוי ואי אמיתא לה שעמא הכשר הקרבה כגון הכא דחזר ולקח אלא תקנב (פסחים צח. וכעי"ז בחלין יב.; תמורה כו.) לשנא אחריא יש דיחוי בשביל הדמים אלא אבל לקנות אלא של תבורו אלא היתה קרויה לו כשהקדישה, שעדיין לא קנה אלא משל תבורו, ואינו נראה לגמרי (בחלין שם).

שיטה מקובצת

א) איל דזבן קרן תיבת רובן נמחק: ב) איל דזבן קרן תיבת רובן נמחק: ג) עי' בחדושיך: ד) דאפרשיה אימא לך מיתכפר תיבות איכא למימר ל"ש: ה) להו אדם מתכפר: ו) דאוזיל רועה גביה. גליון ולא משני הכא דמיירי בשפטמו מדלא קתני והרי אחד בשתי סלעים אלמא דלא מיירי בשפטמו: ז) א"ה אימא סיפא. גליון אי אמרת בשלמא דאיירי בלא פטמו אלא דשבח מאליו ואדם מתכפר בשבח הקדש ניחא דמצריך לשלם סלע מביתו כו'. הר"ר ז"ל: ח) סלע מביתו אמאי הא חסר ליה ד' מאי ישלם סלע תשלום: ט) גזירה. ס"א שלא יאמרו אדם מתכפר בפחות משתי סלעים: י) הפרשה יפה שתי סלעים ובשעת כפרה יפה סלע יצא: בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים לא יצא. גליון בקצת ס"א הגירסא להיפך בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתים כשר בשעת הפרשה יפה שתים ובשעת כפרה יפה סלע פסול עיין בפ' המשנה ברמב"ם ובראב"ק גריס כגירסת רש"י. בשעת הפרשה והכא ליכא לאוקמא כשפטמו מדלא קתני והרי הוא בשתים כדלעיל וגם מדקתני בשעת הפרשה יפה סלע משמע דלא אוזיל רועה גביה מש"ה לא אוקמי דאוזיל רועה גביה תוס' כת"י: בשעת הפרשה. ואין סברא לומר כשפטמה סלע יצא (בשעת) דבשעת הפרשה ובשעת כפרה יפה שתים דא"כ הוי ליה למימר ובשעת כפרה הרי בשתים. מהר"ר ז"ל: יא) בעי. עי' תוס' מנחות (פ ע"ב) ד"ה מאי: יב) רב חנניא משמיה: יג) על תיבות דולד אין טעון לחם נרשם עליהם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: יד) קסבר אדם מתכפר: טו) על תיבת הרי נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: טז) וחזר ולקח כו' להכי נקט ב' שותפין שאם היה כולו שלו והקדיש חציה פשיטא שפשטה קדושה בכולה כיון דהקדיש לדבר שהנשמה תלויה בו וחזי להקרבה אבל השתא שהיא של שותפין לא פשטה בכולה והילכך אמר וחזר ולקחה ולא קאמר ואח"כ הקדיש חבירו חציה האחרת משום דלא הוי מצי למימר רעושה תמורה דשותפין אינן ממיירין כדאיתא בתמורה ובפ"ק דזבחים. תוס' הרא"ש: יז) עי' בחדושין: יח) נדחין דקתני אינה קריבה וש"מ כו' מדחה דקתני ותמורתה כיוצא בה וש"מ: יט) בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים בפ"ק דקדושין יש גירסא אחרת דלא גריס כגירסא דכאן: כ) יוחנן משום ר' חי' אמר נמחק: כא) ר' חייא בר אבא מהדר תיבת זירא נמחק ותיבת אדא ל"ש: כב) נתנה תורה קצבה: כג) חלב נהוי לה תיבת יתנן ל"ש: כד) נזיר נהוי ליה אות ל' ל"ש: כה) עי' בחדושין: כו) דזבן כו' תיבת רוב נמחק: כז) איל דזבן קרן וחומשא שהרי ברישא הקרן והחומש עולין עשרה זוז כמו כן אחד מהאילים אשר לקח הוא יפה עשרה זוז ולהכי קרא: כח) לאשמו הראשון דהיינו גזילו מעילתו: כט) איל דזבן קרן והחומש דהיינו גזילו ומתיבת דהאיל עד תיבת אינו עולה ל"ש: ל) וחומש סלע ואין: לא) מה"ד תשלום דסלע: לב) סלעים בעינן וליכא: לג) הימנה. גליון א) רי"ל אע"ג דמשנה היא ופליגי ר' יהודה ור"ש מ"מ בעי לאשמועינן כמאן סבר ר' יוחנן: לד) דיחוי דשוב אות ד' נמחק:

א) ע"כ שייך לעמוד הקודם. ב) גרלה דל"ל ולעולם אימא לך דאין אדם מתכפר בשבח הקדש.

א) ל"ל גליון וא"ת מתניתין היא ביומא.